

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Rytterskolen

Medlemsblad for

KARLEBO LOKALHISTORISKE FORENING

www.lokalhistoriske-forening.dk

14. årgang nr. 2 - Efterår 2020.

Karlebo Lokalhistoriske Forenings medlemsblad, 'Rytterskolen' udkommer så vidt muligt 4 gange årligt og udsendes primært til foreningens medlemmer.

www.lokalhistoriske-forening.dk

INDHOLD:

- S. 3: Formanden har ordet
- S. 4: Overfaldet på Brønsholmsdals inspektør, J.F. Johansen.
- S. 24: Supplerende oplysninger til artiklen: Fredensborg Kommune på film.
- S. 25: Program for efteråret 2020.
- S. 27: Da Karlebo Sogn var lidt mindre

Forsidebillede: Montage med Brønsholmsdals inspektør, J.F. Johansen i midten

Foreningens bestyrelse.

Formand:

Niels Storgaard Simonsen tlf: 2341 5440 niels.storgaard@email.dk

Næstformand:

Anna-Sophie Simony Dalgaard tlf: 2927 1928 asdalgard@outlook.dk

Kasserer:

Brita Gersner tlf: 4914 4289 b.gersner@gmail.com

Øvrige bestyrelsesmedlemmer:

Merete Gøtzche tlf: 4828 0555 m.go@outlook.dk

Ebba Anker (udpeget af Fredensborg Kommune)

tlf: 3136 8264 ebbaanker@gmail.com

Flemming Jappsen tlf: 5124 5338 fl.jappsen@gmail.com

Peter Aarby tlf: 4914 5281 paarby@post.tdcadsl.dk

Suppleant 1:

Henrik Teileskov tlf: 4914 3752 teileskov@post.tele.dk

Suppleant 2 og webmaster:

Bjørn Sandberg tlf: 4914 4028 bjoern.sandberg@gmail.com

Redaktør: Flemming Jappsen – Holtebakken 49 -2990 Nivå

Tlf.: 5124 5338 – fl.jappsen@gmail.com

Layout/grafik: Jens Erik. Christiansen – Åtoften 131, 2990 Nivå

Tlf.: 4914 0397 – jensec2990@gmail.com

Tryk: 550 eksemplarer, ISSN:1904-853X

Deadline for næste udgave af medlemsbladet er 19. nov. 2020

Materiale til redaktøren modtages gerne elektronisk.

Eftertryk er tilladt efter aftale med redaktøren.

Formanden har ordet

2020 – året der forsvandt!

Ja, jeg synes egentlig godt, vi kan bruge denne betegnelse for det år, vi har oplevet indtil nu. Corona-epidemien har nemlig medført et voldsomt indgreb i vort liv, både privat og ”ude i samfundet”, som den ene af de populære ”Brødre Øbberbøv” formulerede det i en TV-serie i 1980-erne. Coronaen har ganske alvorligt påvirket vort erhvervsliv, den offentlige sektor samt vort frivillige foreningsliv.

Her i foreningen måtte vi i marts aflyse alle vore planlagte aktiviteter indtil den 1. september. Vi søger nu at ”redde stumperne”, for vi nåede jo kun at afvikle et enkelt af de programsatte foredrag, før alting måtte lukke ned. Den 5. september kunne vi derfor med stor deltagelse, sammen med Fredensborg Kommune og Karlebo Menighedsråd, afvikle mindedagen for vore faldne soldater samt hædre vore veteraner.

Næste programpunkt var besøget på Karlebogård den 10. september. Men ak, ”Corona-uhytet” er nu ved at stikke sit hæslige fjæs frem igen, så ejeren Brian Eberhards bekymringer forstod vi til fulde, og vi aflyste derfor arrangementet. I håb om, at vi næste år er kommet ind i ”smult vande” har han tilbudt et nyt besøg den 9. september 2021. De tilmeldte til dette års rundvisning vil automatisk få tilbudt deltagelse.

Vi søger nu at gennemføre resten af efterårsprogrammet. Det er rundsendt til jer alle, men I kan også se det andetsteds her i bladet. P.g.a. restriktionerne må der i Egedal Kirkes foredragssal kun være et bestemt antal deltagere. Der vil derfor kræves tilmelding til de tre sidste arrangementer. Dette vil vi nærmere orientere jer om.

Trods alt siger jeg hermed: ”På glædeligt gensyn!”

Med venlig lokalhistorisk hilsen

Niels Storgaard Simonsen

Formand

Overfaldet på Brønsholmsdals inspektør, J.F. Johansen,

mandag d. 30. april 1866.

Af Kirsten Norn.

Fortsættelse af artiklerne om Brønsholmsdal i Rytterskolen 2016, nr.3 og 2019, nr.2.

I den første halvårsberetning til Brønsholmsdals bestyrelse, skriver inspektør J.F. Johansen bl.a.

”Med Hensyn til Ordenen paa Anstalten, da har denne, naar undtages det voldelige Overfald der skete paa min Person d. 30 April [...] været god og Straffe har saagodtsom ikke været anvendte [...]”

Det voldelige overfald viste sig ved nærmere undersøgelse at koste inspektør J.F. Johansen et sygeleje på fire uger.

Der var ingen officielle krav om kvalifikationer til inspektørstillingerne ved de nye fattigforsørgelses- og arbejdsanstalter. Man har set sig om efter en lokal mand, der skønnedes egnet til

posten som inspektør. Her var J.F. Johansen den rette mand på rette sted. Det var ham, der overbragte budskabet om Brønsholmsdals inspektør, løjtnant Anders Christensens, død til kammerråd C. Christensen fra Hørsholm. Kammerråden, der var formand for Brønsholmsdals bestyrelse, bad ham skrive en ansøgning, og ti dage senere, den 17. marts 1866, kunne det nye inspektørpar begynde deres gerning på Brønsholmsdal.

Til det praktiske havde inspektøren en karl, men ingen assistent til hjælp med lemmerne. I de første par måneder, fik Johansen dog assistance af sin nyligt konfirmerede søn, Nicolai Johan, som var fulgt med til Brønsholmsdal.

Forholdet mellem inspektør og lemmer var fastsat i anstaltens husorden og instruks, som var godkendt af Indenrigsministeriet

ved anstaltens oprettelse i 1865. De gik i hovedtræk ud på, at der skulle være en ordentlig tone inspektør og lemmer imellem; det samme skulle der være mellem lemmerne indbyrdes. Nok skulle inspektøren omgås lemmerne med velvilje, men han skulle heller ikke lade det mangle på den fornødne alvor. Ved tildelingen af arbejde skulle inspektøren tage hensyn til den enkeltes evner og kræfter. Hans befalinger skulle udføres straks og uden indvendinger. Blev de ikke det, havde han mulighed for sanktioner.

Opsætsige og genstridige lemmer, dvs. de der ikke ville indordne sig eller var vedvarende besværlige, kunne indsættes i anstaltens arrest i nogle minutter eller timer. I sjældnere tilfælde for et eller flere døgn. Frihedsberøvelser skulle straks indberettes til anstaltens bestyrelse. Ved mindre forseelser kunne inspektøren fratage lemmet aftensmaden eller eftermaden for en enkelt dag eller nægte udgangstilladelse om søndagen.

Alle lemmer blev informeret om husordenen, som også var opslået på væggen i deres værelser.

Overfaldet på inspektøren nåede i løbet af en uges tid frem til den københavnske dagspresse, hvor man ikke var helt orienteret om de nye forsørgelsesanstalter. Hændelsen blev en del af pressens landsdækkende nyhedsstrøm i tidsrummet 12. til 20. maj.

Ca. 1½ år efter overfaldet på inspektør J.F. Johansen kunne abonnenterne af Folkets Avis læse om den velindrettede nye Arbejds- og Forsørgelsesanstalt på Brønsholmsdal. Denne gang nåede meddelelsen kun ud til sjællandske dagblade.

Den 12. maj 1866 bragte tre københavnske aviser beretningen om overfaldet på Brønsholmsdals inspektør.

Aviserne var: *'Dagbladet'*, ved C. St. A. Bille, cand. jur., *'Dags-Telegraphen'* ved C. V. Rimestad, lærer, foredragsholder og stifter af *'Arbejderforeningen af 1860'*, begge redaktører var folketingsmedlemmer. Det tredje dagblad var *'Folkets Avis'*, hvis redaktør, Erik Bøgh, var fast leverandør af folkelige tekster og viser til det københavnske forlystelsesliv.

Dagbladet opgiver *'Dansk Rigtidende'* som kilde, en lille ny avis

som hurtigt ophørte, og som ikke er digitaliseret.

Redaktørerne klippede i stort omfang artikler fra andre dagblade, så der gik ikke mange dage før overfaldet på Johansen nåede hele landet rundt.

Lørdag den 12. maj 1866 meddelte 'Dagbladet' følgende v/ C. St. A. Bille:

Morderisk Overfald. (Rigs-Tid.) En Dag i forrige Uge har der i Hørsholms Arbeidshuus tildraget sig en sørgelig Begivenhed. I denne Arbeidsanstalt er indsat en Person, der, skjøndt han er sindssvag, dog altid har været anset for uskadelig. Den nævnte Dag gjorde han sig bemærket ved Opsætsighed mod Forvalteren på Arbeidshuset, den i Kjøbenhavn af Mange kjendte Johansen, der har været Dampkjøkken-Entrepreneur og er en af Vaabenbrødrereselskabets Stiftere. Den Sindssvage forlangte at gaae ud [forlade anstalten], og da det blev nægtet ham af Forvalteren, saae han paa denne med truende Mine, sigende: "Jeg er Konge, jeg vil have min Frihed!". Forvalteren befalede ham nu at afføre sig sine Søndagsklæder og at tage fat paa Arbeidet. Det vægrede han sig ved i Begyn-

delsen, men da han blev truet med Arrest, gik han op paa sit Kammer. Her blev han saa længe, at Johansen vilde see, hvad han foretog sig. Da den Sindssvage er en høi og kraftig Person, var Johansen saa forsigtig at putte en saakaldet Politistok til sig; men ikke saasnart havde han sat Foden indenfor Kammerets Dør, førend den Sindssvage bibragte ham et saa voldsomt Slag med knyttet Næve i Hovedet, at han sank bedøvet til Jorden, hvorefter Ugjerningsmanden slæbte ham hen paa Sengen og forsøgte at kvæle ham. Johansen, der var kommen til sig selv igjen, fik Politistokken tagen frem; men den Afsindige, hvis Raseri var steget til det Høieste, vristede den fra ham og tilføiede ham forfærdelige Slag i Hovedet, hvorved det ene Øie blev slaaet ud og Hjerne-skallen næsten knust. Ved den forfærdelige Allarm ilede Folk til og befriede Johansen fra den Afsindiges Vold, men desværre for seent, thi der er kun lidet Haab om, at Johansen vil komme derfra med Livet. Denne høist sørgelige Begivenhed beklages saa meget mere, som Johansen er en almindelig afholdt og agtet Mand.

På samme dato, den 12. maj, skrev 'Dags-Telegraphen' v/ C. V. Rimestad:

Voldeligt Overfald. Forhenværende Dampkøkkenentreprenør Johansen, der var bleven ansat som Inspektør ved Tvangsarbeidsanstalten paa Brønsholmsdal ved Usserød, var Mandagen den 30te f.M. Gjenstand for et voldeligt Overfald af en af de i Tvangsarbeidsanstalten Indlagte, som bibragte ham flere Saar, til hvilke der senere har slaaet sig Rosen, saa at den Overfaldnes Liv ikke er uden Fare. Voldsmanden, der er en stor, stærkt bygget, fjollet Person, var Dagen forud (om Søndagen) kommen beskænket hjem, saa at han maatte med Magt sættes ind i Sovestuen, hvor han larmede hele Natten. Den næste Morgen mødte han i Spise-stuen med Hatten paa Hovedet, og uagtet han gjentagne Gange blev anmodet om ligesom de Andre at tage den af, negtede han dette, saa at Inspektøren maatte tage den af ham. Inspektøren bemærkede nu tillige, at han var i Søndagsklæder, og da han spurgte ham, hvad dette skulle betyde, erklærede han, at han vilde til Birkedommeren for at klage over, at Inspektørens Hund Aftenen

iforveien, da han med Magt blev sat ind i Sovestuen, havde revet hans Frakke itu. Hertil bemærkede Inspektøren, at han nok skulde godtgjøre ham Frakken, og Manden indvilligede da i at gaa op og tage sine Søndagsklæder af og gaa til Arbeide. Han blev imidlertid saalænge borte, at Inspektøren fandt sig foranlediget til at se efter ham, men da han lukkede Døren op, blev han modtaget med et saa stærkt Slag i Ansigtet, at han faldt tilbage, og umiddelbart efter blev han greben i Halsen og Brystet, saa at han ikke kunde slide sig løs. Under Kampen blev han nu trukken henimod en Seng, over hvilken hans Angriber kastede ham, idet han bestandig trak Halstørklædet fastere om hans Hals. Nu lykkedes det imidlertid Inspektøren at trække en engelsk Politistav op af Lommen, men han kunde kun bibringe Angriberen et svagt Slag dermed, hvorimod denne vristede den fra ham og bibragte ham en 7-8 stærke Slag dermed, hvoraf imidlertid intet var absolut farligt, inden der kom Nogen tilstede og befriede ham. Mærkværdig nok gik Voldsmanden 4 Dage paa fri Fod, inden Birkedommeren fandt sig foranlediget

til at anholde ham. Vel er Personen ikke ganske klog, men han er onskabsfuld og, som det nu desværre har vist sig, farlig.

Som den tredje og sidste kom 'Folkets Avis' v/Erik Bøgh den 12. maj, med denne korte meddelelse:

Morderisk Overfald. Assessor Johansen, bekjendt her i Byen som Entrepreneur for Dampkjøkkenet i Studiestræde og som Stifter af Vaabenbrødrereselskabet, er for nogle Dage siden overfaldet og lemlæstet af en Idiot fra Hørsholms Arbeidshuus, hvor Johansen var Forvalter. Der skal desværre være ringe Haab om hans Helbredelse.

De lokale blade: 'Frederiksborg Amts Tidende' citerede den 15.maj ordret fra 'Folkets Avis' uden kildeangivelse. Den nyoprettede 'Hørsholm Avis' havde ingen meddelelse om overfaldet.

Avislæserne har næppe kunnet nå at fordøje de rystende skildringer, før 'Folkets Avis' den 16. maj meddelte, at Johansen var afgået ved døden for to dage siden. Budskabet gik landet rundt som en lynild med 'Folkets Avis' som kilde.

Til slut blev det 'Dags-Telegraphen' der, den 22. maj, satte

punktum for den pinlige sag, ved at meddele at Johansen var i god bedring. Om en uges tid kunne han formentlig begynde sit arbejde igen, forlød det. Det skete da også om torsdagen den 24. maj.

Noter til avisartiklerne: Forsørgelsesanstalten Brønsholmsdal kaldes ofte for 'Hørsholm Arbeidshuus', 'Arbeidsanstalt' eller 'Tvangsarbeidsanstalt' endog flere år efter oprettelsen i 1865. Betegnelsen 'Hørsholm Opdragelsesanstalt' er også set i anden sammenhæng. Benævnelsen 'forvalter' i stedet for det mere moderne 'inspektør' er også almindeligt forekommende.

Stillingsbetegnelsen krigsassessor i *Folkets Avis* stammer fra Johansens deltagelse i krigen 1864. Han var ansat under Intendanturen, der bl.a. tog sig af troppernes forplejning, som bestyrer af "Arméens Mobile Dampkjøkken", med rang af krigsassessor.

Dags-Telegraphens kritiske bemærkning om at birke-dommeren smølede med at anholde voldsmanden, har ikke noget på sig. Voldsmanden søgte hjem til sine forældre,

hvor han blev tilset af distriktslægen, som gav besked om, at han ikke måtte forlade hjemmet de første par dage. Først derefter blev han anholdt.

Dags-Telegraphen oplyser, at der er konstateret rosen hos Johansen. Det var ikke tilfældet. Det var voldsmanden, der blev ramt af rosen, en smertefuld infektionssygdom/virus i huden, som ikke kunne kureres. Måske var voldsmanden ikke blevet angrebet af Rosen, han levede endnu i seks år.

I *Dagbladet* oplyses, at voldsmanden opfatter sig som konge og vil have sin frihed. I retten fortæller han, at han på Niverød Kro har hørt, at den russiske kejser har lovet at vælge ham til Konge af Danmark. Det samme havde den svenske konge [Karl d. XV]. Storpolitikken på Niverød Kro blev dog dæmpet kraftigt i de københavnske aviser den 12. maj.

Overfaldet blev straks anmeldt til Hørsholm politi og politiretten blev sat samme dag på Hørsholm Tinghus.

Sag nr. 52/1866 om overfaldet på inspektør J.F. Johansen den 30. april 1866 indeholder 5 retsmøder.

I sagen indgik følgende: To anmeldelser af voldsmanden Ole Jensen, den ene fra Bestyrelsen for Fattighuset [Brønsholmsdal], den anden fra distriktslægen. Desuden endnu en skrivelse fra distriktslæge Møller. En rapport fra politibetjent Larsen. En skrivelse fra inspektør Terman på Nivaagaard og en skrivelse fra skolelærer Hansen, Veienbrød.

Ole Jensens far anmeldte overfaldet på sin søn til inspektør J.F. Johansen.

Afhørte i sagen: Jøns Johansen, karl på Brønsholmsdal. Fattiglemmerne på Brønsholmsdal: Ane Hansdatter, Carl Mathiasen, Christian Hansen, Bloustrød og Christian Jensen, bror til Ole Jensen.

Tiltalte: Ole Jensen, fattiglem på Brønsholmsdal.

Tiltaltes forældre: Bolette Marie og Jens Christiansen.

Den forurettede: Inspektør J.F. Johansen, Brønsholmsdal.

Politiretten bestod af den ordinære dommer, der også var anklager, samt den ordinære skriver og to retsvidner. En forsvarer fandtes ikke i retssystemet. Der var ikke offentlig adgang til retshandlinger, derfor retsvidnerne, som skulle sikre borgernes tillid til retssagernes behandling. At være retsvidne var et borgerligt ombud.

Retsmøderne er her forkortet. Forhåbentlig kan nedenstående resumé hjælpe læserne igennem de 11 tætskrevne sider i politiprotokollen. Interesserede kan se den originale tekst og transskriberingen på Fredensborg Arkiverne.

På grund af de begrænsninger, der har været indført på Rigsarkivet som følge af Covid-19, har det ikke været muligt at undersøge om bilagene til retssagen er bevarede.

Forkortelserne 'Opl. og vf.' tolkes her som 'Oplæst og verificeret'.

En varm tak til L.C. for transskriberingen. Det var en stor gestus i en vanskelig situation.

Retsmøde nr. 1, den 30. april.

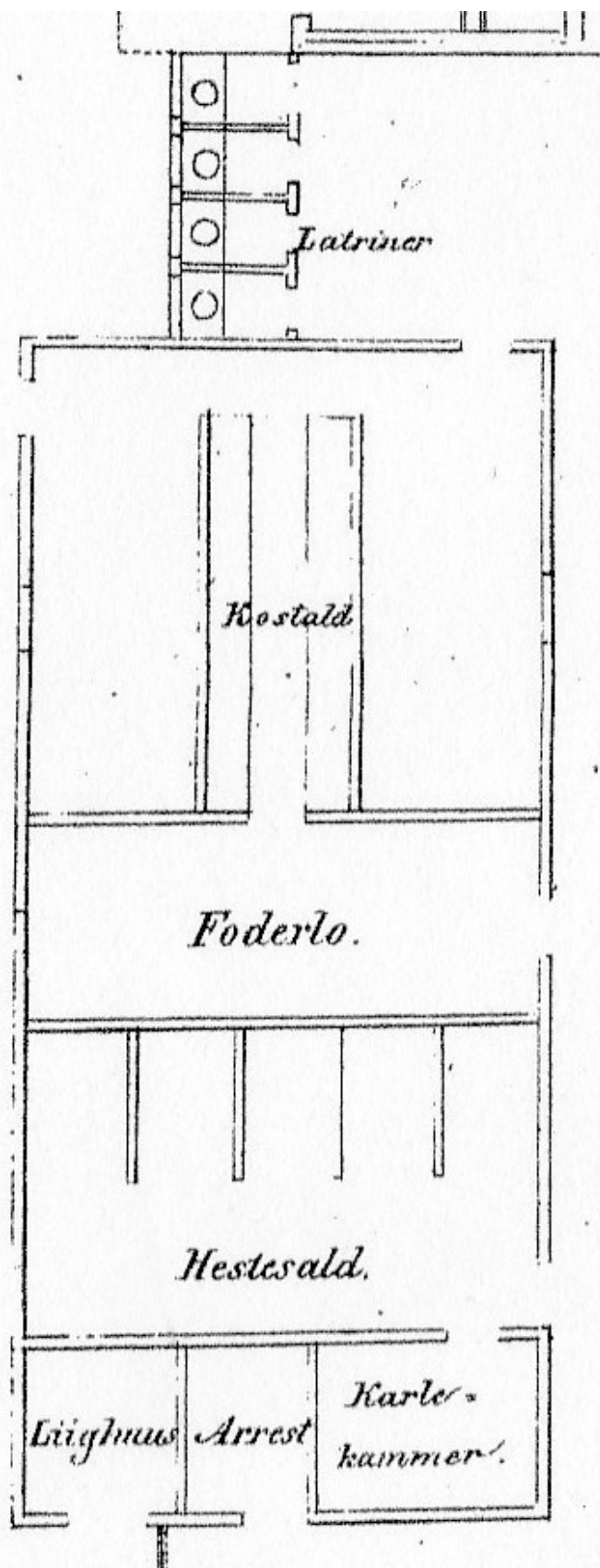
Fattiglem Ole Jensen, Brønsholmsdal, mødte op på dommerens bopæl om morgenen med blod over hele ansigtet og på tøjet. Han fremviste et sår oven i hovedet som tilsyneladende var bibragt ham med et stumt instrument, et sår over næsen, og han var blodig under det venstre øje. Han blev vasket og forbundet og forklarede, at inspektøren havde tilføjet ham slagene, fordi han ikke ville gøre, hvad inspektøren havde pålagt ham. Hans sår var fremkommet ved, at inspektøren havde kaldt ham ind på et værelse og havde slået ham med et reb med en blyklump i hver ende. Ole Jensen fik at vide, at sagen ville blive undersøgt, og at han skulle møde i politiretten i Hørsholm den 3. maj.

Om eftermiddagen modtog dommeren en skrivelse fra Brønsholmsdals direktion og en ditto fra distriktslægen. De meddelte begge, at inspektør Johansen var blevet morderisk overfaldet af den anmeldte Ole Jensen.

For retten mødte Jøns Johansen, karl på Brønsholmsdal. Han havde været vidne til uenigheder mellem Ole Jensen og inspektøren aftenen før, da Ole kom hjem efter at have haft frisøndag. Ole erklærede, at han ikke ville gå ind i bygningen [Røde Bygning], men ville være ude til kl.22 [iflg. reglementet var lemmernes sengetid kl. 21]. Inspektøren tog derfor fat i Ole for at få ham indenfor i huset, og der opstod et håndgemæng mellem dem. Inspektørens hund for straks på Ole og rev hans frakke itu.

Det lykkedes nu karlen Jøns at lokke Ole op i soveværelset på første sal ved at love ham snaps. Det virkede og Ole var endog villig til at gå i seng, men i det samme kom inspektøren og befalede ham at gå i seng, ellers skulle han i brummen. Det nægtede Ole, hvorpå Johansen gik ned for at hente nøglen til brummen. Imens fortsatte Jøns med at snakke godt for Ole, med det resultat, at han lå i sin seng, da Johansen kom tilbage. Så skete der ikke mere den aften, sagde Jøns.

Jøns fortsatte: Om morgenen (mandag) nægtede Ole at gå på arbejde, før han fik sin frakke betalt. Inspektøren sagde da, at han

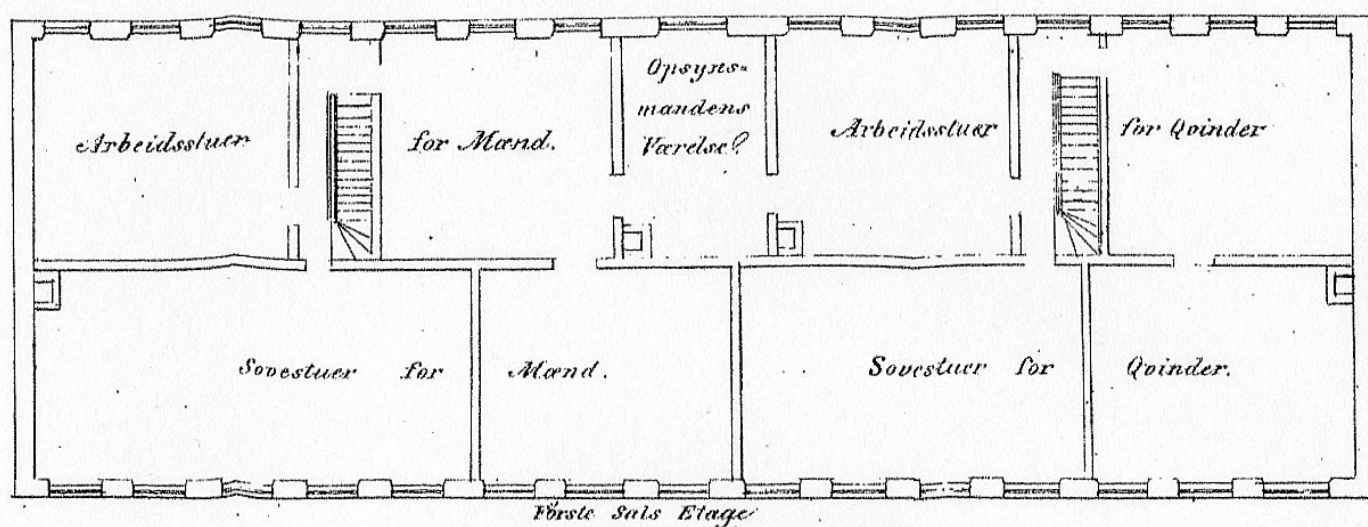

Den ene sidebygning til Brønsholmsdal med øverst latriner, derefter stalde og lo og nederst lighus, arresten eller brummen og karlekammer.

så skulle i brummen [fordi han ikke ville arbejde]. Ole gik selv ind i brummen [et lille rum med en seng], men da inspektøren forlangte, at han skulle tage træskoene af, nægtede han dette. Efter endnu en ordveksling mellem de to, sagde Ole: ”Jeg kan godt gå på arbejde.” Hertil svarede Johansen: ”Det er ikke et spørgsmål om du vil, men du skal!”

Ole, der var mødt op til morgenmaden i søndagsklæder, fordi han ville til birkedommeren, gik nu op ovenpå for at skifte til arbejdstøj. Om inspektøren gik op samtidig med Ole eller kort tid efter, havde Jøns ikke lagt mærke til. Jøns gik derefter til sit arbejde i stalden, men havde ikke været der længe før Christian Hansen, Bloustrød, kom ud i stalden til

ham og sagde, at han måtte komme, ellers slog Ole inspektøren ihjel. Da Jøns kom op i soveværelset, så han Johansen ligge på sengen. I hånden havde han en tamp [reb] med en blyklump i enden. Ole lå ovenpå ham, de var begge blodige. Jøns har ikke hørt inspektøren sige noget om det passerede, da han fulgte ham ud af værelset. Da han kom ind igen, fortalte Ole, at inspektøren havde givet ham et slag med tampen, hvorpå han [Ole] tog tampen fra ham og langede ham en god én igen. Jøns vidste ikke noget om årsagen til sammenstødet mellem inspektøren og Ole. Da Jøns kom op på soveværelset, var der ingen andre til stede end inspektøren og Ole Jensen. Hunden er temmelig glubsk og har forleden dag bidt

Brønsholmsdals 1. sal med sovestuer for mænd nederst til venstre. Det vides ikke, på hvilken af stuerne det voldsomme overfald på J.F. Johansen fandt sted.

en besøgende, der kom for at se til sin kone.

Oplæst og verificeret.

Herefter mødte fattiglem Carl Mathiasen, der bekræftede hændelsen søndag aften/mandag morgen i en mere dæmpet udgave. Carl M. var gået op i soveværelset for at hente et par strømper. Da han gik ned mødte han Ole og inspektøren, der var på vej op. Carl M. arbejdede også i stalden og hørte der, Christian Hansen sige, at inspektøren lå blodig i sengen, hvorpå Jøns skyndte sig ovenpå. Lidt efter gik også Carl M. op og så da Jøns følge inspektøren ud af soveværelset. Både Ole og inspektøren var meget blodige, sagde Carl M. Ole fortalte ham, at inspektøren havde slået ham i panden med en dolk, men at han havde taget den fra ham og slået inspektøren med den.

Oplæst og verificeret.

Retten blev derefter flyttet til Brønsholmsdal. Her fandtes Johansen sengeliggende. Han forklarede for dommeren, at han var gået op til Oles soveværelse, da han synes det varede længe med at skifte til arbejdstøjet. Da han åbnede døren, fik han et slag i ho-

vedet, enten med en træsko eller et stykke træ. Derefter greb Ole ham i struben eller halstørklædet, men han havde tilfældigvis i sin lomme en totenschläger, som han afleverede, og som han havde vægret sig med.

Ole havde taget den fra ham og givet ham flere slag. Dommeren fandt, at han pga. Johansens tilstand ikke burde optage forklaring til protokollen.

Herefter fremstilledes fattiglem Christian Hansen, Bloustrød, der var inde på soveværelset for at hente en uldtrøje. Her så han Johansen ligge på en af sengene, der stod op ad en væg. Johansens fødder rørte gulvet, mens kroppen lå på sengen, samt at Johansen holdt hænderne for ansigtet, mens Ole stod mellem hans ben og gav ham nogle slag med noget, han havde i den ene hånd, mens han med den anden holdt på inspektørens hænder. Christian H. fik forevist totenschlägeren, men sagde, at han ikke vidste, om det var den inspektøren blev slået med. Christian H., der var tilstede i folkestuen om morgenen, havde hørt inspektøren sige til Ole, at han skulle skifte til arbejdstøj. Ole nægtede dette, og Christian H. udtalte, at Ole efter hans me-

ning ikke var rigtig i hovedet. Nogen tid efter at Johansen var gået op for at se, hvad Ole foretog sig, hørte Christian H. nogen skringe. Om det var inspektøren eller Ole, var han ikke klar over.

Oplæst og verificeret.

Dommeren bemærkede nu, at han ikke ville fortsætte forhøret, da det var blevet sent.

Inden hjemturen til Hørsholm fik han forevist den seng, som inspektøren var blevet slæbt hen på. Der så han meget størknet blod, og der var blodpletter på væggen og gulvet.

Retsvidner: C. Fugmann og H. Jensen.

Retsmøde nr.2, den 4. maj.

Da Ole Jensen ikke var mødt i politiretten på Hørsholm Tinghus den 3. maj, lod dommeren foretage en undersøgelse. Ole Jensen fandtes sengeliggende hos sine forældre. Distriktslægen havde tilset ham og forbudt ham at forlade stedet de første par dage. Da Johansen også var sengeliggende udsattes afhøringen.

Retsmøde nr. 3, den 7. maj.

Dommeren forelagde følgende bilag til sagen: To skrivelser fra distriktslæge Møller af 5/5 og 6/5, en ditto fra inspektør Termann på Nivaagaard af 7/5, samt en rapport fra politibetjent Larsen af 5/5.

Ole Jensen blev anholdt den 6. maj og bragt til Hørsholm.

Ole Jensen blev fremstillet og det lykkedes efterhånden at få følgende forklaring af ham:

Søndag aften [29. april], da han gik på vejen uden for Brønsholmsdal, befalede inspektøren ham at gå ind. Det ville Ole Jensen ikke, og inspektøren trak den tilstedeværende engelske politistok, der blev forevist ham, og som han genkendte. Vidne til optrinnet var forpagter Becks karl, som vistnok hed Peter. Senere på aftenen fik Ole atter besked på at gå ind, men nægtede igen. Så hidse inspektøren sin hund på ham, og den rev hans frakke itu. Han blev af karlen Jøns og Carl Mathiasen ført ind i vaskehuset, men her skubbede inspektøren til ham, så han faldt om i rendestenen. Inspektøren havde også sagt, at han

Indskrift over tinghusets indgang.

ville myrde ham, og at han skulle i brummen, hvis han ikke gik i seng. Næste morgen tog Ole søndagstøjet på. Mens han spiste davre sammen med de andre lemmer, kom inspektøren ind og befalede ham at skifte til arbejdstøj. Det nægtede Ole Jensen og sagde, at han ville have erstattet sin frakke, ellers gik han til birkedommeren for at klage. Inspektøren beordrede ham nu ind i brummen, hvilket han også gjorde, men han ville ikke klæde sig af og lægge sig på ryggen i sengen, da inspektøren havde sagt, at han skulle have spændetrøje på. Det ville Ole ikke og sagde nu, at han ville arbejde og gå op for at tage sit arbejdstøj på. Men da han kom op på soveværelset, nægtede han at tage arbejdstøj på, da han ville ud for at finde andet arbejde. Det nægtede inspektøren ham, og han skal da have stillet sig i døren for at spærre udgangen for Ole. Han griber nu inspektøren i frakkekragen for at skubbe ham til side, men nægter at have slået ham. Det er ved den lejlighed inspektøren tager politistokken frem af baglommen og giver Ole et par slag i hovedet, hvorefter Ole tager stokken fra ham og fører ham hen til sengen, hvor han giver ham

nogle slag med stokken. Han mener ikke det gik så hårdt udover inspektøren som over ham selv. Det blod der var i sengen og på gulvet hidrørte fra ham, mener Ole.

Ole nægter at have slået inspektøren først, og han nægter at have taget sine træsko af eller at have haft andet af træ til at slå inspektøren med. Han havde været nødt til at værgе for sig, da inspektøren havde truet med at myrde ham. Ole tilføjer, at han ikke har lagt mærke til, om nogen var inde på soveværelset under slagsmålet. Hverken han eller inspektøren havde kaldt på Christian H., for at nogen skulle komme og hjælpe. Ole har ganske vist en bror, Christian, på anstalten, men han havde ikke kaldt på ham. Ole har kun været i brummen en gang.

Retsvidner: Fugmann og Jørgensen

Udenfor protokollen spurgte dommeren Ole om den russiske Kejser.

Han var en høj mand med grå hat og gamle støvler og han havde ligesom den svenske konge [Karl d. XV] lovet ham, at han skulle blive Konge af Danmark.

Men det troede Ole ikke blev til noget, og Ole havde heller ikke talt med dem. Dog havde han hørt den russiske kejser sige på Niverød Kro, at han havde valgt Ole til konge i Danmark. Herefter blev Ole igen afgivet til bevogtning.

Afhøringen blev udsat.

Retsmøde nr.4, den 8. maj.

Ole Jensens forældre frem-

stilles. Moderen, Bolette Marie, forklarer at hun har to sønner, der er indlagt på Brønsholmsdal. De er begge sindssvage, navnlig Ole. Da hun sidste vinter besøgte ham på Nivaagaard, ville han ikke anerkende hende som sin mor. Ole har ikke besøgt hende de sidste to år. Hun oplyser, at hendes mand heller ikke er fri for at lide af åndssvaghed.

Oplæst

'Hirschholm Birks Ting og Arresthus' i Hørsholm. I 1841 flyttede tinghuset fra Hovedgaden i Hørsholm til den nuværende adresse, Folehavevej 1. Det er formentlig i den bageste bygning, retshandlingerne i 1866 fandt sted. Bygningen i forgrunden er fra 1871 og bygningen til venstre fra 1919. I dag rummer bygningerne advokatkontorer.

(Foto: JEC)

Faderen, Jens Christiansen der er indsidder, forklarede, at de to sønner altid har været sinds- svage. De kunne ikke lære noget i skolen. Ved at lokke for Ole kunne man få ham til at arbejde, men når der blev anvendt magt mod ham, blev han strid, og så kom man ingen vegne med ham. Faderen har ikke set Ole i 3 år, før han kom hjem med sår i hovedet. Faderen anmeldte det ske- te til inspektør Johansen, hvoref- ter distriktslægen næste dag (tirsdag den 1.maj) kom for at til- se Ole i hans hjem.

Retsvidner: Jørgensen og Jensen

Oplæst. Forhøret udsat

Note:

I tidsrummet mellem retsmø- det af 8. maj og næste retsmøde af 24. maj fik dagspressen nys om begivenheden. Det blodige sammenstød gik landet rundt. Efter den 24. maj blev der stille om Brønsholmsdal.

Retsmøde nr. 5, den 24. maj.

Retsmødet blev sagens læng- ste og sidste. Dommeren forelag- de en skrivelse fra skolelærer Hansen af 9. maj. Dernæst be- mærkede dommeren, at han efter

distriktslægens opfordring havde indstillet til amtet, om Ole Jen- sen kunne indlægges til observa- tion på Detentionsanstalten i Hil- lerød for uhelbredelige sindssva- ge. Amtet svarede at Detentions- anstalten ikke afveg synderlig fra en varetægtsarrest, og at Ole der- for kunne observeres af den loka- le distriktslæge i varetægtsarre- sten, hvor han var blevet indsat uden fængslingskendelse. Der henvistes til grundlovens § 85 som ikke fandtes anvendelig i dette tilfælde. Ole skulle blive siddende i varetægtsarresten ind- til lægens erklæring forelå. Ar- restforvarer Kjeldsen fortalte, at Ole på det seneste var blevet dår- lig, og han iflg. lægens erklæring havde pådraget sig rosen, som følge af sine sår.

Herefter fremstilledes murer- svend Nielsens hustru, Ane Hansdatter, som er indlagt på an- stalten. Hun har nogle bemærk- ninger til [politi?]rapporten, som hun får læst op. Ane er meget skræmt. Hun får lov til at låse døren til sit værelse om aftenen indtil der er ro hos mændene. Hun har bl.a. hørt Ole Jensen lø- be skrigende op ad trappen til so- verummene med inspektøren og karlen Jøns i hælene. Hun beret-

ter, at inspektøren nogle aftener forud havde banket lemmet Carl Mathiasen. Den samme dag havde hendes mand været på anstalten for at få tilladelse til at tale med hende og hendes børn. Inspektøren havde da banket ham, så han blødte stærkt, og hunden havde revet hans klæder itu. Hun har set Christian Jensen blive slæbt i brummen. Om han først er blevet banket af inspektøren, der har slået sin stok itu på ham, har hun ikke set, men kun hørt omtale.

Oplæst og verificeret.

Derefter mødte Christian Jensen, bror til Ole Jensen. Søndag aften havde han set inspektøren tage fat i Ole for at få ham ind i huset [Røde Bygning], og hunden for ved denne lejlighed på ham og rev hans frakke itu. Karlen Jøns Johansen havde set optrinnet og lykkedes med at overtale Ole til at gå op i soveværelset og gå i seng. Næste morgen havde Ole taget sit udgangstøj på, inden han gik ned i folkestuen for at spise sin davre. Her befalede inspektøren ham at tage hatten af og at skifte til arbejdstøj. Det nægtede Ole, men Christian J. huskede ikke, hvordan han havde sagt det.

Derimod huskede han, at inspektøren fulgtes med Ole ud af folkestuen. Christian J. så derefter ikke sin bror førend han aldeles blodig forlod anstalten for at gå til Hørsholm. Forevist den engelske politistok, der var blevet ødelagt under slagsmålet, erklærer Christian J., at den har han aldrig set.

Christian J. har én gang været en tur i brummen, da han en søndag var gået hjem til sine forældre uden udgangstilladelse. Han fik da pisk af inspektøren med en pilekæp. Senere var inspektøren kommet ind i brummen for at prygle ham igen. Da havde Christian taget kæppen fra ham, brækket den og givet ham stumperne. Inspektøren sendte nu sin søn afsted efter et bagreb for at binde Christian J. til sengen i brummen. Det nægtede Jøns, der også var til stede, at hjælpe med og Christian blev ikke bundet. For sin forseelse blev Christian J. nægtet sin aftensmad næste dag, da han nægtede at arbejde, fordi han ikke fik sin kost.

Oplæst og verificeret.

Note: Et bagreb havde en knude i hver ende. Det brugtes i høsttiden bag på vognene til at holde læsset fast.

Derefter mødte inspektøren på Fattighuset Brønsholmsdal J.F. Johansen, der fik forelæst en tilførsel til protokollen den 30. april, hvor han tilføjede, at det først var, da han blev kastet om på sengen, og Ole vedblev at holde ham i halstørklædet, at han havde taget den nævnte politistok op af lommen for at værgе sig.

Oplæst og verificeret.

Johansen fortalte at han om aftenen havde siddet ved vinduet og set Christian Jensen gå udenfor for at lede efter sin bror, Ole. Johansen gik da ud og traf Ole, der gik med et lille dannebrogssflag. Han sagde, at han var søn af kejseren af Rusland, og at han ville samle sine krigsfolk. Johansen lokkede ham hen til huset, men Ole nægtede at gå ind. Johansen fik sin søn til at hente politistaven og viste ham den for at skræmme ham. Karlen Jøns var nu også kommet til, og de fik Ole sat ind i vaskehuset, hvorefter Johansen lukkede [dvs. låste] døren til vaskehuset, da han var klar over, at Ole var meget vred på ham. Det lykkedes nu Jøns at få Ole lokket med op i sovestuen på første sal, hvor Ole begyndte at støje. Johansen truede da Ole med

at give ham spændetrøje på, hvis han ikke blev rolig. Kort efter gik Johansen igen op på sovestuen, da var Ole gået i seng.

Oplæst og verificeret.

Ved denne lejlighed havde Johansens hund været til stede. Den havde gøet, men Johansen var ikke klar over, om den havde bidt Ole eller revet hans frakke itu. Da hunden gøende for ind på Ole, havde Johansen afværget dens angreb.

Johansen kunne ikke huske, at Ole næste morgen havde klaget over at frakken var revet itu, eller at Ole forlangte erstatning. Derimod havde han hørt, at Ole ville til Hørsholm for at klage til birke-dommeren. Johansen tilføjer, at der ikke findes en spændetrøje på Brønsholmsdal, og at hunden nu er bundet om dagen, og om natten ligger den i inspektørens soveværelse.

Oplæst og verificeret

Johansen fik tilhold om at holde hunden inde eller bundet, som ovenfor nævnt.

Johansen forklarede, at han var kommet ind i folkestuen mens mændene spiste davre den 30. april. Han havde venligt opfordret

Ole til at skifte til arbejdstøj, men måtte tage hatten af ham. Ole skulle være færdig med sit stenarbejde, men det havde Ole nægtet. Ole blev gjort opmærksom på, at han skulle i brummen, hvis han ikke adlød. Johansen og karlen Jøns førte ham da ind i brummen uden modstand, og Ole satte sig på sengen. Han kom imidlertid på andre tanker og gik selv op for at tage arbejdstøj på. Da det varede længe, inden Ole kom tilbage, gik Johansen op for at se efter ham. Det var på det tidspunkt, at Ole slog ham i øjnene, greb ham i struben og kastede ham hen på sengen. Det lykkedes da Johansen at få fat i politistokken, som han havde i baglommen.

Oplæst og verificeret.

Johansen blev gjort bekendt med Oles forklaring fra retsmødet den 7. maj. Han nægter at have hidset sin hund på Ole. Om turen ind i vaskehuset, sagde han, at måske var Ole faldet, men han havde ikke truet med at myrde ham. Uanset Oles mentale tilstand ville han altid tale venligt til ham. Han husker hverken, at Ole havde forlangt erstatning for frakken eller at ha-

ve truet Ole med spændetrøje. Han nægter, at have fulgt Ole op på værelset, skønt to personer foruden Ole har afgivet forklaring om det.

Han holder fast ved, at Ole straks, da han kom ind ad døren, havde givet ham et slag mellem øjnene, grebet ham foran i hals-tørklædet og kastet ham hen på sengen. Han husker at have givet Ole et slag med politistaven, da han lå på sengen.

Oplæst og verificeret.

Det blev foreholdt Johansen, at Ole den 30. april havde haft mærker af tre slag, samt at det var usandsynligt, at han liggende på sengen kunne få fat i politistokken og slå Ole med den. Johansen nægter at have spærret vejen ud af døren for Ole eller at have givet ham et slag, før Ole havde slået ham. Ole var kun iført sin nattøje, da Johansen kom op på værelset, tilføjer han.

Oplæst og verificeret.

Derefter blev Ole Jensen fremstillet. Han forklarede, at han, mens han var i arresten mandag morgen, havde taget frakke og vest af og kun var iført nattøje, da han kom op på sove-

værelset. Han holder fast i, at Johansen fulgte ham op på soveværelset, og at han ikke har slået ham, da han kom ind ad døren. Han erkender, at han, da Johansen prøvede at spærre udgangen, havde stødt ham til side, og at de da var kommet op at "bakses". Han havde da ført Johansen hen mod sengen, og det var der Johansen fik sin politistav frem og slog ham, men han fik kun to slag, fordi han tog staven fra Johansen. Ole bliver ved med at nægte at have slået inspektøren først.

Oplæst og verificeret.

Johansen, der havde overværet Oles forklaring, fastholdt sin tidligere forklaring
Retsvidner: Jørgensen og Jensen.

Forhøret udsat

Her slutter sag nr. 52/1866, uden dom.

Johansen slutter sin første halvårsberetning med en tak til directionen. "[...] –og maa jeg navnlig bringe Dem min Tak for de Raad og den Bistand De har ydet mig i det forløbne Halvaar, som var Begyndelse til en for mig hidtil ukjendt Virksomhed, der altid er forbunden med forskellige Vanskeligheder, der navnlig i Begyndelsen ere værst at overvinde.

Herefter blev der stille i pressen om Brønsholmsdal lige indtil den 6. januar 1868, da Folkets Avis bragte efterfølgende, overraskende indlæg, der også tryktes i en lille håndfuld sjællandske aviser samt Aarhus Amtstidende.

Arbejdsanstalt ved Hørsholm.

Hørsholm, den 2den Januar. (Korrespondance til "Folkets Avis".) Den nye Arbejds-

Note:

Ole Jensen blev født den 21. april 1842.

På gerningstidspunktet opholdt han sig på Nivaagaard, hvorfra han blev indlagt på Brønsholmsdal den 22. april 1866. Lemmeprotokollen noterer hans sidste dag på anstalten til den 30. april.

Han arresteredes hos forældrene og overførtes til Hørsholm Tinghus.

Ole Jensen blev efterfølgende overført til Frederiksborg Amts Daareanstalt, hvor han levede i endnu 6 år. Han døde den 11. juli 1872 i en alder af 30 år.

og Forsørgelsesanstalt paa Brønsholmsdal, som nu er blevet aabnet, er en meget velindrettet og net udstyret Bygning. Den forsørger allerede nu det temmelig betydelige Antal af ca. 90 Personer, baade Unge og Gamle, og af begge Kjøen. For at sysselsætte disse paa enhver for dem tjenlig Maade er der indrettet Arbejdslokaler for hver Alder og Kjøen, hvori der udføres Skrædder-, Væver-, Skomager-, Reebslager-, Bøddker-, Snedker-, og Steenslagerarbejde. Foruden disse Arbejdsværelser findes der et Sovelokale for Fruentimmer, et for Mandfolk og et for Børn, endvidere et stort Læseværelse og en Skolestue til Børnene, som blive underviste visse Timer om Ugen, deels af en Lærer fra Høiskolen i Hørsholm og deels af Anstaltens Inspektør; desuden en Sygestue etc. Badelokale og en Kachot. I hele Bygningen er der anbragt et Varmeapparat, hvormed alle Værelserne og Lokalerne opvarmes ved støbte Jernrør, hvor der ledes Damp fra en Dampkedel paa 6 Hestes Kraft, som er anbragt i Kjælderen. Ventilationen er der

ligeledes sørget godt for. Til Anstalten hører et temmelig stort Areal Land, der dyrkes og drives af Kommunen. En stor Dam, som laa ved Anstalten, er bleven udtørret og beplantet.

Med ovenstående indlæg i Folkets Avis er Johansen på vej ind i rollen som embedsmand. Bestyrelsens råd og vejledning har givet ham et godt afsæt. Tiden på Brønsholmsdal blev nyttige læreår på vej til topstillingen som fattiginspektør i Odense 12 år senere.

Kilder

Utrykte.

Fredensborg Arkiverne:

Brønsholmsdal. Lemmeprotokol 1865 – 1881, S. 42, løbenr. 51.

Rigsarkivet. Hørsholm Birk Politiprotokol (1803-1921) B.1-28: 1860 August – 1866 Juni, sag nr.52, 1866.

Rigsarkivet. Hørsholm Birk Skifteprotokol 1867-1875/2, opslag 41 nr.53/72.

Trykte.

Beretning om Fattigforsørgelses-, Opdragelses- og Ar-

beidsanstalten med underliggende Sindssygeanstalt paa Brønsholmsdal for Hørsholm District. Ved J.F. Johansen, 1876. Heri: Instruks og Husorden s. 39 – 44.

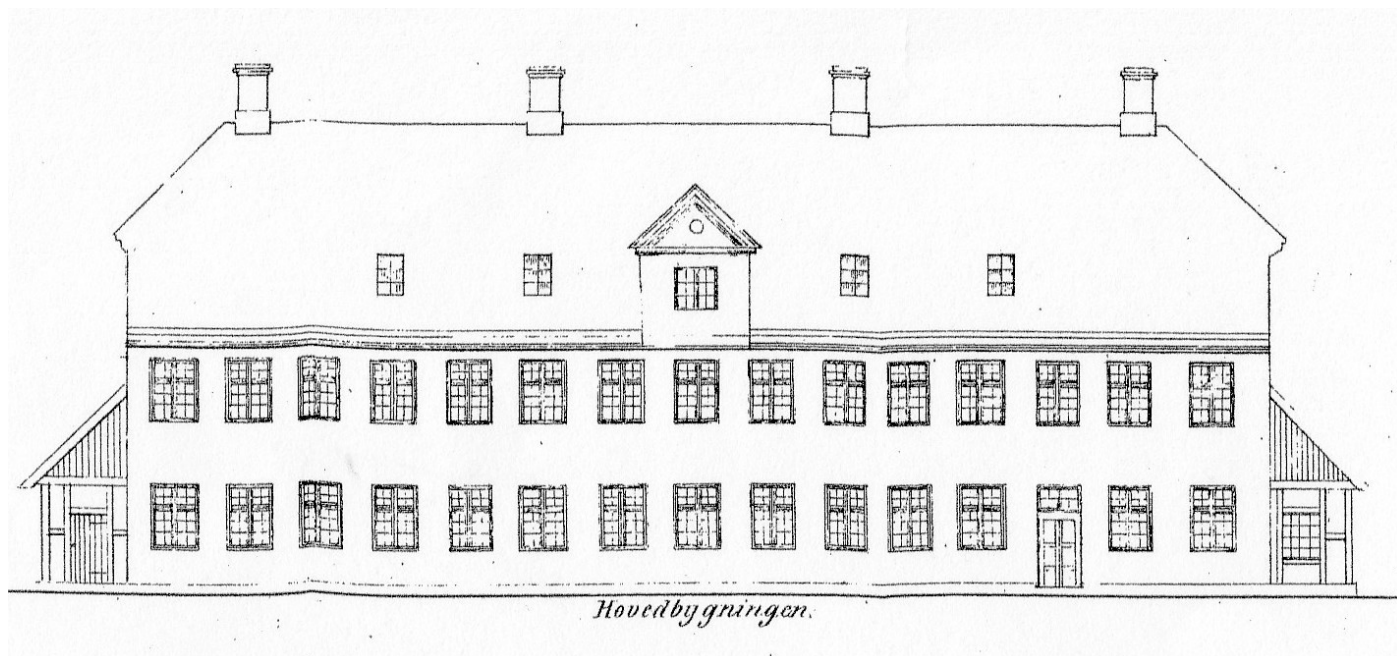
Historiske meddelelser om København, 2018: S.181 – 184: K. Norn: Dampkøkken - Entrepreneur Johan Frederik Johansen (1827 – 1866). Arméens mobile Dampkøkken, s. 181 – 184.

Rytterskolen. Medlemsblad for Karlebo Lokalhistoriske Forening. 2016, nr.3. J.F. Johansens første halvårsberetning. s. 19 - 20.

Digitaliserede aviser og online opslagsværker.

<https://danmarkshistorien.dk>
Aarhus Universitet. Danmarks Riges Grundlov, 5. juni 1849, §85.

www.lex.dk. Den Store Danske Encyklopædi: Retsvidne.
www2.statsbiblioteket.dk/mediestream. Aarhus universitet. Avisartikler.

'Den røde Bygning', Brønsholmsdals hovedbygning 1865.

Inspektørens lejlighed lå på begge sider af døren. Det var fra et af disse vinduer Johansen så Christian Jensen lede efter sin bror Ole.

Supplerende oplysninger til artiklen **Fredensborg Kommune på film**

i bladets forrige nummer.

Af Jens Andersen

En venlig borger har gjort mig opmærksom på, at stedet for præstens hjem i filmen "Mig og min lillebror og Bølle" *ikke* var købmandsgården, som jeg skriver, men: Stejlebjerggård, Karlebovej 25, som er anvendt i filmen som præstens (Helge Kjærulff-Schmidt) bolig (indvendigt) og gårdspladsen er også med i enkelte scener.

En anden borger har fortalt mig, at produktionsholdet på de såkaldt "Stjernetegn-film" i 1970erne bl.a. holdt til på Damsholtevej 21 i Gunderød, og at tidligere medlem af Karlebo lokalhistoriske Forening, tømrer Werner Schultze, arbejdede for filmselskabet under optagelserne med at udføre tømrerarbejde.

Om der er foregået filmoptagelser på Damsholtevej, eller hvilke aktiviteter, der ellers har været omkring filmene vides ikke, men det kan bladets læsere måske være behjælpelig med oplysninger om? De to filmselskaber, der producerede Stjernetegn-filmene, eksistere ikke længere, så det er ikke muligt, at få det bekræftet dér.

Som kuriosum kan det nævnes, at skuespilleren Poul Bundgaard (Kjeld i Olsenbanden-filmene) blev gift den 15. december 1951 i Asminderød kirke i Fredensborg med sin første kone, Bente Kjær.

Program 2020 – efterår

Kære medlemmer!

Efter den lange pause, forårsaget af Corona-epidemien, starter vi nu forsigtigt op igen. Foredragene afholdes som vanligt i Egedal Kirkes foredragssal. Men der vil kræves tilmelding, da pladserne af smittemæssige grunde vil være stærkt begrænsede. Nærmere herom i forbindelse med selve annonceringen af de enkelte foredrag.

Med venlig lokalhistorisk hilsen

Bestyrelsen

Torsdag 1. oktober kl. 19.30-21.30

Fattigfolk i Nivå

Lokalhistorikeren Jørgen G. Berthelsen, formand for Teglværksmuseet Ringovnen i Nivå, vil fortælle om fattigfolk i Nivå i gamle dage, med udgangspunkt i sin bog om dette emne. Bogen omhandler tiden fra 1600-tallet og frem til 1900-tallet. Han vil også fortælle om samfundets overklasse, der ejede Nivågård, teglværket og kroen.

Men først og fremmest handler foredraget om samfundets fattigfolk fra de jordløse husmænd over fattige, der boede til leje hos husmændene og ned til almissemedlemmer, der måtte forsørges. Foredraget kommer også ind på kampen mod fattigdom, sygdom og krige indtil slutningen af 1800-tallet. Foredraget vil blive illustreret med kort og fotografier af det gamle hus- og landsbymiljø.

Torsdag 29. oktober kl. 19.30-21.30

Generalforsamling, med efterfølgende foredrag

Se omtalen af foredraget nedenfor, der **kun er for medlemmer** p.g.a. generalforsamlingen.

Elgen ved Fredtoften og andre skrøner fra årets udgravninger i Nordsjælland

Afdelingsleder i Arkæologisk afdeling på Museum Nordsjælland Esben Aarsleff vil fortælle om de kommende udgravninger i 2020. Disse vil byde på mange spændende udgravninger fordelt i Nordsjælland. Omfattende byudvikling især omkring Hillerød betyder, at mange nye fund vil komme for dagen. samt forhåbentlig yderligere dele af en elg, som fremkom ved Fredtoften, øst for Karlebo i 2019.

Blandt fundene i 2019, som præsenteres i foredraget, er en nedbrændt vandmølle fra middelalderen, Nordsjællands største jernalderboplads, en offermose fra jernalderen, fiskesystemer og bopladser fra bondestenalderen.

Jordarbejderne på Fredtoften i 2019 medførte, at drænrørene skulle fornyes, og i den ene drænggrøft dukkede der rester af en tilskåret elg-tak op, sammen med lidt tilhugget flint. Flinten og takken hører til i tiden omkring 8000 f.Kr. Fund af elg-tak er bestemt ikke hverdagskost, og det bliver spændende at finde ud af, om der ligger flere fund på Fredtoften.

Torsdag 26. november kl. 19.30-21.30.

Slægten Hage

Bent Skov Larsen vil i dette foredrag fortælle om Hage-slægten, der stammede fra Holland. Slægten fik stor betydning i det danske samfund. Flere af slægtens medlemmer sad i Rigsdagen, og ikke mindst Johannes Hage, Nivågård, kom til at betyde rigtig meget for den lokale udvikling.

Da Karlebo Sogn var lidt mindre.

Af Jens Erik Christiansen

Det har tidligere været det normale, at sogn og kommune var sammenfaldende. Det var også tilfældet med Karlebo Sogn og Karlebo Kommune. Men i en kort periode - fra 1. maj 1929 til 31. marts 1938 - var sognet en smule mindre uden det ændrede kommunegrænsen. Nogle områder i den sydøstlige del af sognet indgik da i Usserød Sogn, et kirkedistrikt næppe mange har hørt om. Det var et ret specielt sogn, uden egen kirke og kirkegård, men dog med egen præst.

I begyndelsen af 1929 var det

meste af Usserød by en del af Birkerød Kommune og Sogn. Grænsen til Hørsholm fulgte et langt stykke Ørbæksvej, og var den ikke senere blevet ændret ville Hørsholm Midtpunkt i dag ligge i Birkerød Kommune.

Yderligere lå den nordvestlige del af Usserød i Bloustrød Kommune og Sogn med Bloustrødvej som grænse.

I 1920 nedsatte beboere i Usserød 'Udvalget for Usserød Kirkesag' der skulle arbejde for at få Usserød oprettet som et selvstændigt

sogn eller som et såkaldt kapellani under Hørsholm Sogn.

Et væsentlig problem for beboerne i Usserød har været de lange afstande til kirken i Birkerød eller annekskirken ved Høsterkøb og til kirken i Bloustrød.

De ansatte ved Den militære Klædefabrik havde dog fået en særordning, så de og deres familie måtte benytte Hørsholm Kirke til kirkelige handlinger.

Birkerød Sogn havde allerede ansat en hjælpepræst, Victor Petersen, i Usserød med præstegård på Møllevej.

På et tidspunkt er det blevet besluttet at lade et par mindre områder af Karlebo Sogn, bl.a. Brønsholmdal og Jellerødgård indgå i et evt. nyt sogn eller kapellani. Grænserne for et nyt sogn var fastsat af Landbrugsministeriet og godkendt af Kirkeministeriet.

Hvorfor disse områder i Karlebo Sogn skulle indgå i Usserød Sogn, er det ikke lykkedes mig at opklare.

Til et sogn høre naturligt en kirke og en kirkegård, og ingen af dele havde man i Usserød.

I januar 1929 blev der afholdt et beboermøde på Stampen i Usserød, og her fremsatte provsten et forslag om at bruge den nyistandsatte kirkesal på Brønsholmdal som kirke, indtil en ny var bygget.

Men forslaget faldt ikke i særlig god jord. Brønsholmdals generelt dårlig ry har sikkert spillet ind, for da provstens forslag kom til afstemning stemte kun 33 for, men ca. 70 afstod fra at afgive stemme. De har givet ikke ville stemme direkte imod, for ikke at risikere at skade sagen om oprettelse af et selvstændigt sogn.

At finde plads til en kirkegård kneb det også med. Man havde udset sig to egnede områder, men ejerne ønskede ikke at afstå jord.

Det blev sognerådet i Hørsholm, der løste den gordiske knude ved at stille kirke og kirkegård til rådighed for Usserød Sogn.

Sidst i april 1929 kunne Kirkeministeriet derfor udsende følgende:

Ved kgl. Resolution af 25. April er det bifaldet, at der fra den 1. Maj d. A. at regne oprettes et nyt Usserød Sogn, hvortil henlægges: a) Usserød By i Birkerød Sogn, b) Ejerlavet Jellerødgaard i Karlebo Sogn, c) den sydlige Del af Brønsholm By, Karlebo Sogn, [+ områder af Bloustrød sogn - jec], at der tillægges Usserød Sogn Ret til at benytte Hørsholm Kirke til at udføre Gudstjenester og kirkelige Handlinger, indtil en Kirke er opført i Usserød Sogn, og at der tillægges Usserød Sogn Ret til at benytte Hørsholm Kirkegaard, indtil

der er anlagt en Kirkegaard i Usse-
rød Sogn.

*Under samme Dato har Kon-
gen beskikket hidtilværende Kalds-
kapellan for Birkerød Menighed V.
Petersen fra den 1. Maj at være
Sognepræst for Usse-
rød Menighed.*

Sognet havde knap 2.300 ind-
byggere.

Midt i maj måned samme år
bragte Frederiksborg Amts Avis et
indlæg, hvor indsenderen slog til
lyd for, at Usse-
rød foruden at være
bleven til et selvstændigt sogn også
skulle være en selvstændig kommu-
ne.

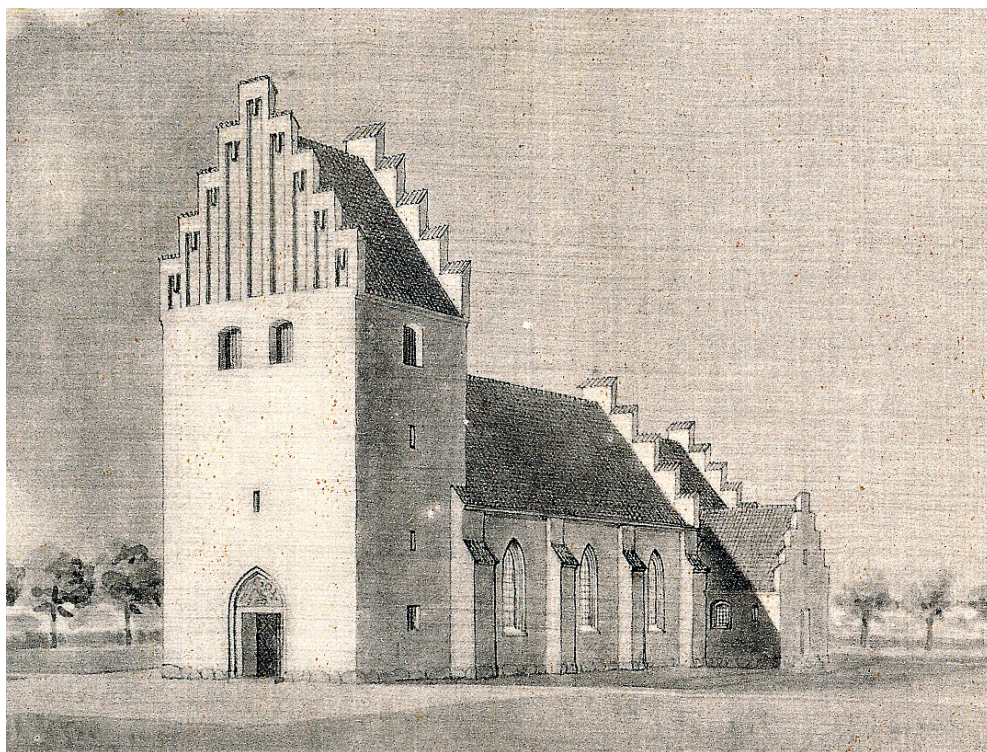
Det blev dog ikke til noget. I
stedet blev der arbejdet for, at Usse-
rød blev lagt sammen med Hørsh-
holm Kommune. I 1936 blev der

holdt afstemning i de berørte kom-
muner, og der var et stort flertal for
en sammenlægning - undtagen i
Hørsholm Kommune. Man var sik-
kert bange for, at det borgerlige
flertal i kommunen kunne gå tabt.
Usse-
rød var jo en arbejderby.

Den 1. april 1938 blev så de
dele af Usse-
rød, der hørte under
Birkerød og Bloustrød kommuner
lagt sammen med Hørsholm Kom-
mune.

Kirkeministeriet havde samti-
dig besluttet at nedlægge Usse-
rød Sogn og lægge det sammen med
Hørsholm Sogn.

Men de dele af sognet, der kom
fra Karlebo Sogn, gik tilbage til
modersognet.

Sådan var det forventet, at Usse-
rød Kirke ville komme til at se ud.

Her gik man vist ikke glip af noget særligt!

Museum Nordsjælland, Hørsholm Arkiv.

